

Nr 33

*Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner
angående tillverkning och försäljning av ciderdrycker
med viss alkoholhalt.*

(1:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 292 av herr *Yngve Nilsson m. fl.* och II: 362 av herr *Hansson i Skegrie m. fl.*, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att tillverkning och försäljning av ciderdrycker med den alkoholhalt, som finns föreskriven för maltdrycker, må äga rum, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta de härför erforderliga författningarna».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 362.

Enligt 1 § rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), som reglerar handeln med rusdrycker, hänföres till sådana drycker spritdrycker, vin och starköl. Med vin förstås enligt förordningen varje dryck, som är framställd genom alkoholisk jäsning av saft från druvor, bär, frukt eller andra växtdelar och som håller mer än två och en fjärdedels men ej mer än tjugutvå volymprocent etylalkohol. Rätten att tillverka vin för avsalu grundar sig på bestämmelse i näringsfrihetsförordningen; för upptagande av sådan tillverkning erfordras tillstånd av Kungl. Maj:t.

Enligt 1 § förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker förstås med maltdryck varje jäst, alkoholhaltig, odestillerad dryck, vid vars framställning torkat, rostat eller bränt malt kommit till användning; dock skall genom hembrygd tillverkad sådan dryck anses som maltdryck allenast om vid tillverkningen såsom extraktgivande ämne använts huvudsakligen malt och alkoholhalten icke överstiger fem viktprocent. Maltdryckerna indelas i tre klasser. Första klassen omfattar maltdrycker, vilkas alkoholhalt icke överstiger en och åtta tiondels viktprocent (lättöl), andra klassen omfattar maltdrycker, vilkas alkoholhalt överstiger en och åtta tiondels men icke två och åtta tiondels viktprocent (öl), och tredje klassen omfattar maltdrycker, vilkas alkoholhalt överstiger två och åtta tiondels viktprocent (starköl).

För försäljning av lättöl och andra drycker med en alkoholhalt av högst två och en fjärdedels volymprocent alkohol gäller bestämmelserna i förordningen den 25 februari 1955 (nr 38) om försäljning av alkoholfria dryc-

ker. I ölförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 522) regleras handeln med öl. Såsom tidigare nämnts återfinnes bestämmelserna om tillhandahållande av rusdrycker i rusdrycksförsäljningsförordningen.

En redogörelse för ciderfrågan har lämnats i proposition nr 151 till 1954 års riksdag angående riktlinjerna för den framtida nykterhetspolitiken m. m., s. 581—587, vartill utskottet tillåter sig hänvisa. Här må endast erinras om följande.

Ciderfrågan har under senare år livligt diskuterats. Från fruktodlarhåll gjordes våren 1950 hos Kungl. Maj:t framställning att ciderdrycker med en alkoholhalt motsvarande den för maltdrycker av andra respektive tredje klassen fastställda måtte få försälas efter samma regler som gällde för dessa maltdrycker. Framställningen, som remissbehandlades, överlämnades till 1944 års nykterhetskommitté.

Vid 1951 års riksdag väcktes motioner med yrkande av samma innebörd som i ovannämnda framställning. Motionerna föranledde emellertid icke någon riksdagens åtgärd. Liknande motioner väcktes även vid 1953 års riksdag men avsågs av riksdagen. Som motivering för dessa beslut hänvisades till pågående utredning och prövning av frågan om utformningen av lagstiftningen om alkoholdryckerna.

Nykterhetskommittén behandlade ciderfrågan i sitt principbetänkande, nr V, SOU 1952: 53, s. 117—121. Något förslag i ämnet framlades icke av kommittén, som gav uttryck åt uppfattningen att man hellre borde uppmuntra den för folkhälsan betydligt värdefullare konsumtionen av färsk, konserverad och torkad frukt samt fruktmuster. En ledamot av kommittén reserverade sig för en försöksanordning, enligt vilken cider med en alkoholhalt av högst 2,8 viktprocent tills vidare skulle få försälas på i huvudsak samma sätt som enligt kommittéförslaget skulle gälla för försäljning av öl (klass II).

I ovannämnda proposition nr 151 uttalade departementschefen bl. a. följande.

Om man skulle genomföra de från fruktodlarhåll framkomna förslagen, skulle detta innebära att marknaden tillfördes en ny lättillgänglig alkoholdryck. Möjligt är att man härigenom skulle vinna någon minskning av konsumtionen av starkare drycker. Den totala effekten skulle emellertid troligen bli en nettoökning av alkoholkonsumtionen. Såsom nykterhetskommittén och flera remissorgan framhållit, finns nämligen stor anledning antaga att cidern i första hand skulle konkurrera med alkoholfria fruktdrycker och läskedrycker. Jag finner därför liksom nykterhetskommittén icke anledning att föreslå ändrade bestämmelser rörande cider. Självfallet måste här som eljest i frågor av nykterhetspolitisk betydelse producentintressena träda i bakgrunden.

I anledning av propositionen väcktes ett flertal motioner i ciderfrågan av innebörd bl. a. att cider med en alkoholhalt av högst 2,8 viktprocent skulle få försälas enligt de regler som komme att gälla för öl (klass II). Särskilda utskottet vid 1954 års riksdag, som behandlade propositionen nr 151 jämte

i anledning därav väckta motioner i sitt utlåtande nr 1, uttalade beträffande cidern — under framhållande av att delade meningar rådde om en eventuell cidertillverknings möjligheter att stödja fruktodlingen — bl. a. att frågan om eventuella stödåtgärder för denna näringsgren torde böra prövas i ett vidare sammanhang. Utskottet erinrade därvid om trädgårdsutredningens år 1952 avgivna betänkande med förslag rörande avsättningen av trädgårdsprodukter m. m., vilket vore beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Utskottet kunde sålunda icke tillstyrka att åtgärder i motionernas syfte vidtoges från riksdagens sida, innan sådan prövning ägt rum. Vid utskottets utlåtande fanns fogad en av flera ledamöter avgiven reservation, vari i anledning av de i ämnet väckta motionerna hemställdes om förslag till 1954 års höstriksdag om ändrade bestämmelser om tillverkning, beskattning och försäljning av ciderdrycker, framställda av svensk frukt. Detta yrkande avvisades emellertid av riksdagen, i första kammaren med 77 röster mot 37 och i andra kammaren med 133 röster mot 61.

I de likalydande motionerna I: 133 och II: 170 vid 1955 års riksdag hemställdes, att cider med en alkoholhalt av högst 2,8 viktprocent skulle få tillverkas och försäljas enligt samma bestämmelser som gällde för maltdrycker. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 55 anförde bevillningsutskottet bl. a. följande.

Riksdagens ställningstagande i ciderfrågan föregående år bör enligt utskottets mening alltjämt hävdas. Därvid skedde en omprövning av nykterhetspolitiken i dess helhet, och lagstiftningen om försäljning av alkoholhaltiga drycker fick en väsentligen ny utformning. Att tillföra marknaden en ny lättillgänglig alkoholdryck av den ifrågasatta typen ansågs kunna medföra en nettoökning av alkoholkonsumtionen, detta så mycket mera som konkurrensen från den nya drycken framför allt skulle träffa alkoholfria muster och läskedrycker. Det torde därför framstå som mindre lämpligt att, innan närmare erfarenhet vunnits rörande den nya lagstiftningens verkningar i olika avseenden, företaga ett så vittutseende ingrepp i den sålunda gjorda avvägningen som föreslås i föreliggande motioner. Enligt utskottets mening bör således i avvaktan på den kommande utvecklingen valet av åtgärder till stöd för den svenska fruktodlingen avse andra alternativ än ändrade bestämmelser för ciderdryckernas försäljning och beskattning. I enlighet härmed avstyrker utskottet åtgärder i det i de likalydande motionerna I: 133 och II: 170 angivna syftet.

Även vid 1956 års riksdag framställdes i de likalydande motionerna I: 289 och II: 218 samt I: 311 och II: 219 yrkanden av enahanda innebörd som i de vid 1955 års riksdag väckta motionerna. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 53 avstyrkte bevillningsutskottet motionerna med bl. a. följande motivering.

Med hänsyn till den allvarliga försämring av nykterhetstillståndet, som ägt rum efter den 1 oktober 1955, finner utskottet det nu angeläget, att marknaden inte tillföres en dryck, om vilken det antagits att den skulle medföra en ökning av alkoholkonsumtionen. I likhet med 1955 års bevillningsutskott finner utskottet det vara mindre lämpligt, att innan större erfarenhet vunnits om den nya lagstiftningens verkningar i olika avseenden

företaga ett ingrepp i avvägningen mellan olika alkoholhaltiga drycker. Åtgärder till stöd för den svenska fruktodlingen bör därför enligt utskottets mening prövas i andra sammanhang.

Ciderfrågan var jämväl föremål för behandling vid 1957 års riksdag i anledning av yrkanden i de likalydande motionerna I: 314 och II: 385. I sitt betänkande nr 43 anförde bevillningsutskottet följande.

Ehuru utskottet är medvetet om att svårigheter kan föreligga för fruktodlingen, måste utskottet bedöma den föreliggande frågan utslutande från nykterhetspolitiska synpunkter. Såvitt är känt torde man i och för sig knappast behöva befara, att en ciderdryck i nämnvärd utsträckning skulle kunna bli berusningskälla. Det är inte heller utslutet att en sådan dryck skulle kunna få viss betydelse för en övergång till svagare drycker. Emellertid skulle motionärernas förslag innebära att marknaden tillfördes en ny lättillgänglig alkoholdryck, som skulle kunna konkurrera med läskedryckerna, och därmed något öka den totala alkoholkonsumtionen. Den kunde befaras bli särskilt begärlig för ungdomen. Konsekvenser av denna art synes inte böra accepteras i dagens svåra nykterhetspolitiska situation. Utskottet kan därför inte under nuvarande förhållanden tillstyrka bifall till motionerna.

Betänkandet godkändes av riksdagen i denna del.

I de förevarande motionerna anför motionärerna i huvudsak följande. Genom att äppelcider synnerligen väl kan ersätta vitt vin som måltidsdryck bör en tillverkning därav kunna inskränka importen av dylika viner till fromma för vår valutahushållning. Motionärerna framhåller, att ciderdrycker först och främst blir en konkurrentvara till vinet och inte till läskedryckerna, vilket gjorts gällande vid tidigare behandling av frågan. Cider lämpar sig nämligen inte som läskedryck utan är en utpräglad måltidsdryck och blir dessutom så dyr i framställning, att den inte kan konkurrera med läskedryckerna i fråga om priset. För den svenska fruktodlingen skulle tillverkningen av cider medföra en behövlig förbättring av avsättningsmöjligheterna. Uppskattningsvis har nämnts att vid normala skördeår cirka 50 000 ton äpplen skulle komma att användas härför. Svenska äpplen utgör en synnerligen god råvara för en sådan produktion. Under vissa skördeår finner nu betydande kvantiteter ingen avsättning.

Till bevillningsutskottet har ingivits skrifter från *Urshultsbygdens frukt-intressenters samorganisation* och från *Sveriges yrkesfruktodlares riksförbund*, vari organisationerna tillstyrkt bifall till motionerna och framhållit angelägenheten av att erforderliga åtgärder vidtages till stöd för den svenska äppelodlingen.

Utskottet

I de förevarande motionerna har hemställts att tillverkning och försäljning av ciderdrycker med den alkoholhalt, som är föreskriven för maltdrycker, skall få äga rum. Något hinder härför föreligger, såsom framgår av det följande, i och för sig icke. Motionärerna torde emellertid med sitt yrkande ha

avsett, att cider med en alkoholhalt motsvarande det vanliga ölets skall likställas med sistnämnda dryck vad angår försäljningsbestämmelser och beskattning. Detta skulle innebära en avsevärd uppmjukning av försäljningsbestämmelserna och en betydande nedsättning av skatten. Till stöd för yrkandet har motionärerna bl. a. anfört, att försäljningen av ciderdrycker med nyssnämnda alkoholhalt sannolikt skulle främja en övergång från alkoholstarkare till alkoholsvagare måltidsdrycker, varigenom en minskning av den totala alkoholkonsumtionen skulle uppnås. Vidare har framhållits att tillverkningen av cider skulle medföra en önskvärd förbättring av de svenska fruktodlarnas avsättningsmöjligheter.

Beträffande tillverkning och försäljning av ciderdrycker gäller i korthet följande. Sådan cider, som innehåller mindre än 2 1/4 volymprocent alkohol, får försäljas fritt enligt förordningen om försäljning av alkoholfria drycker. Cider med högre alkoholhalt är däremot underkastad samma bestämmelser, som gäller för vin, och får således endast tillhandahållas i den ordning rusdrycksförsäljningsförordningen föreskriver. För upptagande av tillverkning av cider med högre alkoholhalt än 2 1/4 volymprocent erfordras tillstånd av Kungl. Maj:t. Sådan cider beskattas på samma sätt som lättvin, d. v. s. omsättningsskatt utgår med 36 procent av utminuteringspriset.

Som av den tidigare redogörelsen framgår, har ciderfrågan varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet vid ett flertal tillfällen under senare år. I proposition nr 151 till 1954 års riksdag uttalade departementschefen, att införandet av en ny lättillgänglig alkoholdryck troligen skulle medföra en nettoökning av alkoholkonsumtionen. Det funnes nämligen anledning antaga att cidern i första hand skulle konkurrera med alkoholfria fruktdrycker och läskedrycker. Särskilda utskottet, som behandlade nämnda proposition och i anledning därav väckta motioner i sitt utlåtande nr 1, framhöll att delade meningar rådde om möjligheten att genom cidertillverkning stödja fruktodlingen och ansåg att frågan om eventuella stödåtgärder för denna näringsgren borde prövas i ett vidare sammanhang. Jämväl vid 1955, 1956 och 1957 års riksdagar avvisades motionsyrkanden av enahanda innebörd som det nu förevarande. I sitt betänkande nr 55 till 1955 års riksdag framhöll bevillningsutskottet, att det framstode som mindre lämpligt, att, innan närmare erfarenheter vunnits rörande verkningarna av 1954 års reformbeslut, ett ingrepp företoges i den gjorda avvägningen i nykterhetslagstiftningen. Vid 1956 års riksdag anslöt sig bevillningsutskottet i sitt betänkande nr 53 till den ståndpunkt, som statsmakterna tidigare intagit i frågan. Utskottet hänvisade därvid även till den försämring av nykterhetstillståndet, som ägt rum efter den 1 oktober 1955. I bevillningsutskottets vid 1957 års riksdag avgivna betänkande nr 43 anförde utskottet, att man i och för sig knappast behövde befara, att en ciderdryck i nämnvärd utsträckning skulle bli berusningskälla och att det inte vore uteslutet, att en sådan dryck skulle kunna få viss betydelse för en övergång till svagare drycker. Utskottet framhöll emellertid, att cidern kunde tänkas komma att något öka den totala alkoholkonsumtionen och bli särskilt begärlig för ungdomen. Konsekven-

ser av denna art ansågs i dåvarande nykterhetspolitiska situation inte böra accepteras.

Den ovan lämnade redogörelsen för riksdagens tidigare ställningstaganden i ciderfrågan ger vid handen, att riksdagen fann anledning att — mot bakgrunden av motboksreformen och därmed förenade risker — iakttaga försiktighet, när det gällde att införa en ny alkoholhaltig dryck. De nykterhetspolitiska åtgärder, som genomfördes vid 1956 och 1957 års riksdagar, grundade sig på erfarenheter, som vunnits efter genomförandet av 1954 års nykterhetslagstiftning, och syftade till att åstadkomma en minskning av konsumtionen av spritdrycker samt att främja en övergång till svagare drycker. Numera ligger också spritkonsumtionen på en betydligt lägre nivå än under det första motboksfria året, medan vinkonsumtionen visat en kraftig ökning.

Av kontrollstyrelsens preliminära alkoholstatistik för år 1958 framgår, att försäljningen av spritdrycker för konsumtionsändamål nämnda år uppgick till 44,3 milj. liter mot 57,7 milj. liter under år 1956, vilket innebär en minskning med 13,4 milj. liter eller 23,2 procent. Konsumtionen per innevånare har därmed underskridit 1954 års nivå och man får gå tillbaka till år 1951 för att finna en lägre siffra. Vinförsäljningen uppgick under år 1958 till 21 milj. liter mot 14,4 milj. liter under år 1956, vilket innebär en ökning med 45,6 procent. Den totala alkoholkonsumtionen i landet, uttryckt i ren alkohol, beräknas under år 1958 ha uppgått till 3,70 liter per innevånare mot 4,39 liter under år 1956 och 3,72 liter under år 1954. Bl. a. som en följd av genomförda reformer och Nya systemaktiebolagets vinkampanj har således en markant övergång till alkoholsvagare drycker ägt rum. Likaså har den totala konsumtionen av alkohol nedgått betydligt, detta trots att antalet personer i de åldersgrupper, där alkohol konsumeras, har ökat. Enligt utskottets mening är det angeläget, att den totala alkoholkonsumtionen ytterligare minskar.

Självfallet måste det i förevarande motioner behandlade spørsmålet främst bedömas ur nykterhetspolitiska synpunkter. Mot bakgrunden av de erfarenheter, som enligt vad ovan anförts på senare tid vunnits, torde kunna antagas, att införandet av ciderdrycker inte skulle medföra de konsekvenser i nykterhetshänseende, som tidigare kunnat befaras. Såsom motionärerna framhållit torde cidern inte vara ägnad att i nämnvärd utsträckning konkurrera med läskedryckerna.

Utskottet kan sålunda i vissa avseenden dela de av motionärerna framförda synpunkterna, men är inte berett att i nuvarande ovissa nykterhetspolitiska situation tillstyrka omedelbar lagstiftning i ämnet. Innan lagstiftningsåtgärder överväges, bör ytterligare utredning ske i ändamål att klarlägga verkningarna i olika hänseenden av framställning och försäljning av ciderdrycker i enlighet med de av motionärerna uppdragna riktlinjerna.

Enligt vad utskottet erfarit har Sveriges yrkesfruktodlares riksförbund i skrivelse till Kungl. Maj:t gjort framställning om att dessa spørsmål av Kungl. Maj:t upptas till prövning. Med hänvisning till att frågan således re-

dan är föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet, anser utskottet skäl icke föreligga för riksdagen att vidtaga någon åtgärd i anledning av motionerna. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till de förevarande motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 292 av herr Yngve Nilsson m. fl. och II: 362 av herr Hansson i Skegrie m. fl. angående tillverkning och försäljning av ciderdrycker med viss alkoholhalt icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 april 1959

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Hagberg, Eriksson, Spetz, Jansson, Gustaf Elofsson, Söderquist, Oscar Carlsson*, Bengtson, Hellebladh och Wirmark; samt

från a n d r a kammaren: herrar Ericsson i Kinna, Brandt i Aspabruk, Nilsson i Svalöv, Kollberg, Allard*, Kärrlander, Wiklund*, Nilsson i Bäste-kille, Larsson i Luttra och Stenberg*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.